

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๓

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายโกศล ศรีสังข์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีคำร้องลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายโกศล ศรีสังข์ ที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ โดยมีข้อเท็จจริงและความเห็นว่า นายโกศล ศรีสังข์ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สลร ๖๐๘/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ พร้อมนายชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้สั่งแต่งตั้ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๔) ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะพร้อมเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๒๕๒ โดยต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันรับตำแหน่ง กรณีนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือได้ว่า เป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยถือวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งสำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และมาตรา ๑๐ (๔) ให้ข้าราชการการเมืองดังกล่าวออกจากตำแหน่งเมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ยอมถือว่า ข้าราชการการเมืองดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน โดยถือวันเข้ารับตำแหน่ง คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ๑ ภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และต้องยื่นบัญชี ๑ เมื่อพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๐ และต้องยื่นบัญชี ๑ เมื่อพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปีอีกครั้งหนึ่งภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ ด้วยแต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชี ๑ โดยมีหนังสือแจ้งผู้ถูกร้องรวมสองครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๓๕๕ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แจ้งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผล และครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๐๑/๓๖๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓ แจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ นอกจากนี้มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๓๕๖ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ถึงนายชิงชัย มงคลธรรม ผู้สั่งแต่งตั้งให้ช่วยแจ้งเรื่องการยื่นบัญชี ๑ แก่ผู้ถูกร้องอีกทางหนึ่งด้วย ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชี ๑ และไม่ได้ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใดทั้งสิ้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ ๓๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ แล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์เกินสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องและนายโกศล ศรีสังข์ ผู้ถูกร้อง แลกข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นก่อนการวินิจฉัย และให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้องแล้ว

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ ไม่ต้องถูกกำหนดให้ยื่นบัญชี ๑ ในกรณีเข้ารับ และพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ภายหลังจากผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งแล้ว ที่ผู้ร้องถือว่า ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญผู้สั่งแต่งตั้งนั้น

เป็นการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยมีได้ให้พ้นจากตำแหน่งและเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ ซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี จะแต่งตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๑ โดยมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ไม่อาจที่จะเข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้โดยวิธีอื่นใดรวมทั้งที่ผู้ร้องถือว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) ดำรงตำแหน่งใหม่ด้วย อีกทั้งขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นั้น ผู้ร้องยังมิได้รับการแต่งตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และยังไม่มีความหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ มาตรา ๓๒๕ และมาตรา ๓๓๑ ผู้ร้องจึงไม่อาจใช้กฎหมาย คือ ระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่บัญญัติขึ้นภายหลังบังคับแก่ผู้ถูกร้องได้ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามที่ผู้ร้องขอ จะทำให้ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยอำนาจรัฐจึงเป็นการลงโทษทางอาญา ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ที่ว่า บุคคลจะไม่ต้องรับผิดทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ ผู้ถูกร้องได้เข้าดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนที่รัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้ จึงไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งมีผลให้ผู้ถูกร้องต้องรับโทษทางอาญาอันเป็นการใช้กฎหมายบังคับย้อนหลังแก่ผู้ถูกร้อง อนึ่ง ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจจะไม่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากเข้าใจว่า มิได้ถูกบังคับโดยรัฐธรรมนูญนี้ที่จะต้องยื่นบัญชี ฯ เพราะการเป็นรัฐมนตรีของ นายชิงชัย มงคลธรรม ที่อาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ นั้น เป็นบทบัญญัติเฉพาะตัวรัฐมนตรี มิได้มีผลถึงที่ปรึกษารัฐมนตรีด้วย และเมื่อรัฐมนตรียังไม่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ถูกร้องอีกครั้งหนึ่งภายหลังรัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้ ย่อมถือไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผู้ถูกร้องจึงยังไม่อาจทราบได้ว่า จะต้องอยู่ในระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อีกประการหนึ่ง ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกโดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เพิ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ หลังจากผู้ถูกร้องพ้นตำแหน่งแล้วเป็นเวลาประมาณเจ็ดเดือน ให้คำจำกัดความของคำว่า “ข้าราชการการเมืองอื่น” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มิได้ให้คำจำกัดความไว้ ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจทราบได้ว่า จะต้องเข้าข่ายในคำจำกัดความที่มีขึ้นภายหลังว่าด้วย “ข้าราชการการเมืองอื่น”

หรือไม่ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องมิได้อาศัยอยู่ ณ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามสำเนาทะเบียนบ้าน แต่ประการใด จึงมิได้รับทราบหนังสือต่างๆ ที่ผู้ร้องส่งไปให้ ณ ภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน แต่ทราบภายหลังเมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยกำหนดให้ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแล้ว และรัฐธรรมนูญ ก็มีได้มีบทบัญญัติได้อนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการยื่นบัญชี ฯ ตามที่ผู้ร้องขอมาได้ ผู้ถูกร้องจึงมิได้ ดำเนินการตามที่ผู้ร้องแจ้ง เนื่องจากเชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่จำเป็นต้องดำเนินการและไม่อาจดำเนินการให้ ถูกต้องได้ การที่ผู้ร้องมีหนังสือรวมสองฉบับไปยังภูมิลำเนาของผู้ถูกร้อง ก็ไม่อาจรับฟังได้ว่า เป็นการพิสูจน์ เจตนาของผู้ถูกร้องว่า จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ แต่ประการใด

ผู้ถูกร้องแถลงด้วยวาจา สรุปได้ว่า ไม่ได้จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ของตนเอง ภรรยา และบุตรซึ่ง ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่ได้ตั้งใจที่จะรับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ถูกร้อง เคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) จังหวัดมหาสารคามมาก่อน เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก็ต้องลาออกจาก สสร. ก่อนกำหนด เพื่อมารับตำแหน่ง และเมื่อ ออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้รับทราบจากเพื่อนซึ่งเป็นอดีตนายกคนหนึ่งซึ่งจำไม่ได้ว่าเป็นใคร บอกว่าตำแหน่งที่ปรึกษาไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชี ฯ จึงไม่ได้ใส่ใจที่จะยื่น หลังจากนั้นผู้ถูกร้องแทบไม่ได้กลับจังหวัดมหาสารคามเลย จึงไม่ได้รับหนังสือที่ส่งไป เมื่อกลับมาที่ จังหวัดมหาสารคามได้รับทราบว่า มีหนังสือมาจากผู้ร้องสองฉบับก็ตามหา แต่ไม่พบ ผู้ถูกร้องเคยมา ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อพบเจ้าหน้าที่ที่ผู้ถูกร้องรู้จัก แต่ไม่พบจึงกลับไป ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจจะไม่ยื่นบัญชี ฯ เพราะไม่อยู่ที่ตำบลที่หนังสือส่งไปถึง ผู้ถูกร้อง อยู่กับภรรยาในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลท่าสองคอน ห่างจากตำบลที่อยู่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน ที่ผู้ร้องส่งหนังสือไป ประมาณ ๕๕ กิโลเมตร

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน ฯ ต่อผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความเห็นในข้อกฎหมายไว้ใน คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า

“ในกรณีการยื่นเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมือง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ (๕) ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๗ ได้บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ นั้นย่อมหมายถึงว่า โดยหลักแล้ว รัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ย่อมสิ้นสภาพไปตามรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้ได้บัญญัติในบทเฉพาะกาลให้ยังคงความเป็นรัฐมนตรีต่อไป จึงถือได้ว่าเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น ต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันเริ่มการเข้ารับตำแหน่ง ข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) นั้น ตามมาตรา ๑๐ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการออกจากตำแหน่งเมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อสภาพของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ข้าราชการการเมืองดังกล่าวก็ย่อมถือว่าเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน”

พิจารณาแล้ว โดยที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่งว่า “ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ดังนั้น โดยหลักการเมื่อรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญย่อมสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญไปด้วย แต่เมื่อรัฐธรรมนูญใหม่มีบทเฉพาะกาลให้คณะรัฐมนตรีชุดเดิมคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใหม่ต่อไป นายกรัฐมนตรีคนเดิมก็คงเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนเดิมคงเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต่อไป ไม่มีการเข้ารับตำแหน่งใหม่แต่เป็นการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต่อไปในรัฐธรรมนูญใหม่ ไม่มีการกระทำที่แสดงว่าเป็นการเข้ารับตำแหน่งใหม่ เช่น ไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ไม่มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ เป็นต้น

ดังนั้น จึงถือไม่ได้ว่านายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเข้ารับตำแหน่งในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ และถือไม่ได้ว่า ข้าราชการการเมืองที่รัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งไว้ก่อนใช้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับนี้เข้ารับตำแหน่งใหม่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการการเมือง บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตรา ๓๑๗ มิได้มีผลให้คงเป็นข้าราชการการเมืองต่อไป ความเป็นข้าราชการการเมืองจึงสิ้นสุดลงเมื่อรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งสิ้นสุด ความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ยกเลิกไป

ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สสร ๖๐๘/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๐ จึงต้องถือว่าวันเข้ารับตำแหน่งของผู้ถูกร้องคือวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๐ เมื่อถึงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใช้บังคับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งไปพร้อมกับคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๔) ดังนั้นในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับจึงต้องถือว่าผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งแล้ว แม้รัฐมนตรีผู้แต่งตั้งจะคงเป็นรัฐมนตรีต่อไปตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง ก็เป็นการเฉพาะตัวรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่มีผลถึงผู้ถูกร้องซึ่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีด้วย เมื่อผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งไปก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๙ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

อนึ่ง ตามที่ได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๑๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๓ ว่า ข้าราชการการเมืองตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับแต่งตั้งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันไม่อาจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๙ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งได้เพราะเป็นการสุควิสัยเนื่องจากรัฐธรรมนูญใช้บังคับหลังจากวันเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลานานแล้ว แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งหลังจากใช้รัฐธรรมนูญ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๙ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องในเรื่องนั้นให้การต่อสู้เพียงว่าได้รับแต่งตั้งขณะใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๙ มิได้โต้แย้งว่าได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ในการพิจารณาจึงไม่มีประเด็นดังกล่าวนี้ และในคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๑๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องในเรื่องนั้นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีก่อนใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและมีคำสั่งให้ออกจากราชการเมื่อใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับกรณีของผู้ถูกร้องในเรื่องนี้ซึ่งตั้งประเด็นโต้แย้งว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ เป็นบทบัญญัติเพียงเฉพาะตัวรัฐมนตรี มิได้มีผลถึงผู้ถูกร้องซึ่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีด้วย

โดยเหตุผลตามข้อกฎหมายดังได้พิจารณาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า นายโกศล ศรีสังข์ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๙ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

ให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ